

WIKIMANIA 2024

(Katowice, 7-10 sierpnia 2024 r.)

Wikimania to międzynarodowa konferencja poświęcona nie tylko Wikipedii, ale również innym projektom fundacji Wikimedia oraz wolontariuszom wspierającym te inicjatywy (tzw. wikimedianom). Organizowana jest co roku w innym kraju, a w 2024 r. jej 19. edycja odbyła się w Międzynarodowym Centrum Kongresowym w Katowicach.

Zanim zostaną omówione wybrane sesje konferencji Wikimanii, warto uporządkować informacje o świecie projektów fundacji Wikimedia. Najbardziej rozpoznawalną inicjatywą jest Wikipedia, wielojęzyczna internetowa encyklopedia, działająca na zasadzie otwartej treści, którą każdy może edytować. Zaliczana do grona najczęściej odwiedzanych stron internetowych. Powstała w 2001 r. i stała się największym zbiorem artykułów napisanych w 352 wersjach językowych¹. Do pozostałych projektów siostrzanych, bliskich Wikipedii i tworzonych w oddzielnych wersjach językowych, zaliczamy: Wikisłownik (wolny i wielojęzyczny słownik), Wikinews (serwis informacyjny), Wikipodróżę (przewodnik turystyczny), Wikicytaty (kolekcja cytatów), Wikiwersytet (materiały do nauki i ćwiczeń), Wikiźródła (treści źródłowe) oraz Wikibooks (wolne książki i podręczniki). Kolejną grupą są projekty z zasobami w wielu językach, np. Wikimedia Commons (repozytorium mediów), Wikidane (baza danych), Wikispecies (katalog gatunków), Inkubator Wikimedia (serwis dla nowych wersji językowych projektów w fazie rozwoju) oraz Wikifunkcje (repozytorium kodu).

Przedstawione powyżej projekty w swoim funkcjonowaniu posiadają wsparcie informacyjne i administracyjne innych inicjatyw i instytucji, tj. międzynarodowej Fundacji Wikimedia i jej krajowych oddziałów, projektu Wikimedia Outreach, jednoczącego przedstawicieli sektora GLAM i Edukacji, międzynarodowej konferencji Wikimania, serwisu list mailo-

---

¹ Stan na 05.11.2024 r.

wych Wikimedia oraz Wikistats, zawierającego statystyki wykorzystania projektów.

Na koniec należy wspomnieć o narzędziach wspierających pracę projektów. Są to: MediaWiki, Wikimedia Enterprise, Wikitech, Phabricator, Test Wikipedia i Wikimedia Cloud Services.

Ruch Wikimediów nie byłby możliwy bez unikatowej i różnorodnej społeczności ludzi, których łączy idea dzielenia się wiedzą. Jak wskazują statystyki Wikimediów, wolontariuszy jest blisko 300 tys., a tworzone przez nich hasła w ponad 300 językach są przeglądane ponad 22 mld razy każdego miesiąca. Istota otwartej współpracy pomaga wzbogacać zasoby Internetu o wiarygodne informacje dostępne dla każdego przy jednoczesnym respektowaniu zasady neutralności wiedzy oraz odwoływania się do faktów i sprawdzonych źródeł.

WIKIMANIA 2024 W KATOWICACH

Konferencja Wikimania jest organizowana z myślą o wolontariuszach i wszystkich zainteresowanych Wikimediami. To okazja nie tylko do spotkania z innymi użytkownikami, ale także przedyskutowania bieżących problemów i poszerzenia wiedzy. Wikimania jest także wydarzeniem promującym ruch otwartej wiedzy w goszczącym kraju i zachęcającym do zaangażowania się. Od 2005 r. posiada formułę kilkudniowej konferencji stacjonarnej. W czasie pandemii zdecydowano się na wersję online. Od 2023 r. organizatorzy decydują się na formę hybrydową, co umożliwia uczestnictwo większej liczbie wikimedian.

Polska edycja Wikimanii zgromadziła ponad 2300 uczestników stacjonarnych i online ze 143 krajów. Komitet organizacyjny składał się z polskich i estońskich wikimedian oraz fundacji Wikimedia. Pierwszy plan organizacji Wikimanii w Europie Środkowo-Wschodniej wskazywał Kraków jako miasto goszczące, ale członkowie fundacji Wikimedia ostatecznie wybrali Katowice ze względu na zmiany, jakie miasto przeszło w ostatnich latach.

Tematem przewodnim Wikimanii 2024 była „Współpraca w otwartości”, co podkreślało znaczenie otwartej i opartej na współpracy pracy wolontariuszy. Organizatorzy zauważyli naprawdę duże zainteresowanie chęcią przygotowania wystąpień – z zaproponowanych blisko 1000 abstraktów wybrano 340. Sesje odnosiły się do 12 kategorii tematycznych: edukacja, sektor GLAM, partnerstwo, technologia, zaangażowanie społeczności, zdrowie społeczne, badania, różnorodność i włączenie, prawo i rzecznictwo, otwarte dane, zarządzanie i strategię czy wolne pomysły. Formy wystąpień obejmowały: warsztaty, wykłady, demonstracje, panele, dyskusje przy stolikach, krótkie wystąpienia, sesje posterowe. Oficjalnym językiem konferencji był angielski.

Dyskutowano także o zastosowaniu nowych rozwiązań w rozwijaniu projektów. W czasie konferencji zorganizowano kilka prezentacji produktów mających ułatwić pracę wikimedianom. Zaprezentowano m.in. narzędzie Scite.ai, pomagające przeszukiwać i analizować literaturę naukową, co mogłoby być wykorzystane podczas weryfikacji cytowań w artykułach Wikipedii. Dzięki klasyfikacji cytowań redaktor może sprawdzić, na ile dany tekst naukowy został wykorzystany przez społeczność naukową. Scite.ai oferował dostęp do ponad 1,3 miliarda cytowań z artykułów, książek i preprintów. We wrześniu wolontariusze testowali narzędzie, ale nie ma jeszcze decyzji o jego zakupie.

JĘZYKI WIKIPEDII

Wystąpienie Galdera Gonzaleza Larrañagi pt. *Abstrakcyjna Wikipedia i marzenie o języku uniwersalnym* przywołało ideę jednego języka mówionego i rozumianego przez ludzkość, które było obecne od stuleci. Jednym z takich języków miał być język esperanto. Prowadzący zastanawiał się, czy w Wikipedii jest możliwe wykorzystanie jednego języka do edycji artykułów. W encyklopedii istnieje 352 wersje językowych haseł, z czego najpopularniejszym jest język angielski (6 905 491 artykułów). Do pierwszej dziesiątki zalicza się edycje w języku: cebuańskim, niemieckim, francuskim, szwedzkim, niderlandzkim, rosyjskim, hiszpańskim, włoskim i polskim (1 633 031 artykułów). Jednak niezwykle ważnym założeniem Wikipedii jest dostęp do wiedzy i jej tworzenie przez każdego. Posługiwanie się jednym językiem powiązane jest z jego nauką przez wszystkich, co wymaga czasu. Dodatkowo duże znaczenie mają artykuły Wikipedii napisane w językach lokalnych, co bardzo pomaga mniejszym społecznościom w dotarciu do wiarygodnej informacji. Ona de Gibert nawiązała do tematyki języków mniejszościowych. W swojej prezentacji *Rola Wikipedii w zachowaniu języków mniejszościowych dzięki otwartej technologii* wskazała, że kluczowa dzisiaj staje się ochrona i promocja języków mniejszościowych. Jest to wynik wzrostu liczby języków zagrożonych. W zachowaniu cyfrowego zapisu języków ważne są otwarte platformy, które dbają o zachowanie różnorodności językowych treści. Tworząc narzędzie i cyfrowy zapis informacji, przedłużamy życie zagrożonych języków i jednocześnie pozwalamy użytkownikom z nich korzystać. Jak wskazała prelegentka, duże korzyści uzyskuje się przez wykorzystanie tłumaczenia maszynowego języków mniejszościowych, ponieważ ułatwia on także komunikację pomiędzy użytkownikami.

Fundacja Wikimedia, podkreślając wagę działań zachowujących języki mniejszościowe, w czasie uroczystości otwarcia przyznała wyróżnienie *Newcomers of the Year The Wayuu Community* (rdzenni mieszkańcy Kolumbii). Utworzyli oni imponującą liczbę haseł Wikipedii dotyczących ich

życia i tradycji oraz artykuły w ich języku. W czasie wręczania nagrody Jimmy Wales, jeden z założycieli Wikipedii, podkreślił znaczenie lokalnych języków i używania ich w hasłach, co ma duży wpływ na dostępność sprawdzonych informacji oraz promocji kultury na świecie.

Warto zwrócić uwagę, że także inne projekty pozwalają na zachowanie lokalnego dziedzictwa. Międzynarodowy konkurs fotograficzny „Wiki kocha zabytki” (ang. *Wiki Loves Monuments*) jest organizowany każdego roku przez wikipedystów przy wsparciu finansowym fundacji Wikimedia. Uczestnicy konkursu robią zdjęcia zabytków w danym regionie, najczęściej najmniej obecnym w otwartych zasobach. Potem przesyłają je na stronę Wikimedia Commons. Głównym celem konkursu jest promocja lokalnych zabytków i udostępnianie ich na bezpłatnej licencji, co pozwoli na wykorzystanie ich przez wszystkich, nie tylko do ilustrowania artykułów w Wikipedii.

Sesja posterowa zawierała plakat opisujący inicjatywy podejmowane przez wolontariuszy w Apulii, południowym regionie Włoch. Do 2018 r. najbardziej obecne w otwartych zasobach Wikimedia Commons były treści o Lombardii, ale organizacja akcji „Wiki kocha zabytki” pozwoliła na zebranie się grupy apulijskich wikimedian, którzy rozpoczęli regionalne działania. Na początku zdecydowali o utworzeniu lokalnej edycji konkursu pt. „Wiki kocha Puglie”, a potem każdego roku podejmowali się organizacji spacerów fotograficznych, edytonów, spotkań i warsztatów dla lokalnych wolontariuszy oraz współpracy ze szkołami i Uniwersytetem w Bari. Największe rezultaty prac wolontariusze odnotowano w 2023 r., kiedy to w konkursie fotograficznym 28% krajowych uczestników przygotowało 5809 zdjęć o Apulii. Kolejna inicjatywa „Wiki kocha Ziemię” (ang. *Wiki Loves Earth*) przyciągnęła zawodowych fotografów, którzy udostępniili ponad 780 swoich zdjęć. Aktywizowanie wikimedian z południa Włoch jest ważne także ze względu na wyzwania gospodarcze i strukturalne ich regionu. Działania w ramach Wikimediów pozwolą na zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz współpracę i rozwój umiejętności wolontariuszy.

Dużą popularność projektu „Wiki kocha zabytki” zauważono także w Afryce. Od 2014 r. odbywa się tutaj lokalna edycja konkursu pt. „Wiki kocha Afrykę” (ang. *Wiki Loves Africa*) i pozwoliła na zebranie 116 189 zdjęć od 10 153 uczestników z 55 krajów. Obecny rok zapowiada się obiecująco, ponieważ zebrano już 14 163 fotografii, 308 nagrań wideo i 33 nagrania dźwiękowe od 791 osób z 46 krajów. Kolejny przykład pozytywnych efektów organizacji tego konkursu fotograficznego pochodzi z Europy. Toni Rostovski w wystąpieniu *Moja podróż rowerowa i Wikipedia (od zdjęć na Commons do jazdy rowerem do Katowic)* opowiedział, jak połączył pasję do jazdy na rowerze z edytowaniem zasobów Wikipedii oraz Wikimedia Commons. Ten macedoński wolontariusz swoją przygodę rozpoczął od

tworzenia haseł związanych z kolarstwem na Wikipedii, a potem spróbował regularnej jazdy na rowerze, która stała się jego nowym hobby. Dzięki grantowi fundacji Wikimedia mógł zorganizować już dziewięć edycji Wikiekspedycji, które zaowocowały stworzeniem 400 artykułów i ponad 1000 zdjęć lokalnych zabytków i miejsc, zrobionych wspólnie z innymi uczestnikami wypraw.

BIBLIOTEKI I PROJEKTY WIKIMEDIÓW

W programie Wikimanii obecne były sesje poświęcone tematom związanym z bibliotekami i bibliotekarzami z Czech, Polski i Rumunii. Klára Joklová, Pavel Bednařík i Lucie Schubert to pracownicy czeskiego oddziału fundacji Wikimedia. Ich prezentacje poświęcone zostały doświadczeniom realizacji edukacji medialnej w czeskich szkołach i bibliotekach oraz strategicznej współpracy z Biblioteką Narodową w ramach otwartego dostępu. Czescy wikimedianie pracują nad pięcioma projektami: Portal: „Media Literacy”, „Wikiversity Project”, „University courses for future librarians” (Brno, Prague), „Trainings&workshops SWW” oraz „Teach(with)Wiki – handbook” (poradnik dla nauczycieli). Działania edukacyjne kierują do bibliotekarzy, studentów i uczniów liceów, nauczycieli i młodych pracowników, seniorów oraz wszystkich zainteresowanych. Oferta szkoleń bibliotekarzy obejmuje zagadnienia podstaw edytowania Wikipedii, zaawansowanych edycji oraz metodologii pracy z seniorami przy redagowaniu Wikipedii. Podkreślono, że seniorzy są ważną grupą w edycjach Wikipedii. Projekt „Seniorzy piszą Wikipedię” (z j. czeskiego *Senioři píší Wikipedii*) opiera się na założeniu, że posiadają oni wiedzę, którą chcą przekazać w hasłach Wikipedii i tym samym uczyć kolejne pokolenia. Organizowane są dla nich szkolenia stacjonarne i online w 20 miejscowościach. Każdego roku odbywa się 14 kursów z edycji encyklopedii, dziesięć spotkań online Wikischool, utworzono także klub absolwentów. Statystyki z 2023 r. wskazują, że seniorzy opublikowali ponad 1600 artykułów i przesłali 1300 materiałów do zasobów Wikimedia Commons.

Wątek współpracy bibliotek szkolnych i fundacji Wikimedia pojawił się również w wystąpieniu polskiej nauczycielki i bibliotekarki Agnieszki Halickiej pt. *Collaborative Learning Hub: Centrum uczenia się we współpracy. Połączenie Wiki-Corners z bibliotekami szkolnymi w ramach edukacji STREAM*. Prelegentka przedstawiła doświadczenia z uczestnictwa w projekcie Wikiteka. W ramach tej inicjatywy nauczyciele biorą udział w szkoleniach stacjonarnych z wykorzystania zasobów Wikimediów, otrzymują dostęp do platformy e-learningowej oraz pułę, która może być początkiem stworzenia wiki-kącika w bibliotece szkolnej. Dotychczas utworzono 30 wiki-kącików w szkołach podstawowych, średnich oraz Publicznej Bibliotece Pedagogicznej w Częstochowie, a w lutym 2025 r. zostaną udostępnione

kolejne w 13 szkołach. Wiele placówek wyposaża wiki-kąciki w sprzęt komputerowy i ekrany z projektu „Laboratoria przyszłości”. Ważnym zagadnieniem szkoleń Wikiteki jest zachęcenie bibliotekarzy do wykorzystania Wikipedii na zajęciach. Uczestnicy uczą się jak edytować hasła, dodawać zdjęcia, jak stosować prawo autorskie oraz jak rozpoznawać dezinformację. Prelegentka w swojej pracy zajmuje się m.in. popularyzacją wiedzy o otwartych aplikacjach w edukacji, dlatego zwróciła uwagę, że te działania są powiązane z zakresem nauk ścisłych, technologii, badań, inżynierii, sztuki i matematyki (STREAM). Zajęcia z Wikipedią pozwalają zwiększyć zaangażowanie uczniów, ich wyniki w nauce, myślenie krytyczne i podejmowanie innowacji.

Sesja pt. *Jak usprawnić naszą pracę nad encyklopedycznością: przypadek bibliotekarzy* została poprowadzona przez Magdalenę Gomułkę, Joannę Potęgę oraz Tomasza Gruszkowskiego. Punktem wyjścia było zasada encyklopedyczności artykułów Wikipedii. Jest ona jednym z filarów encyklopedii i odnosi się do pracy ze sprawdzonymi źródłami oraz powoływania się na uznane publikacje w przypisach haseł i artykułów. Pisząc artykuł w Wikipedii o znanym powszechnie temacie, łatwo można spełnić ten warunek, znajdując materiały w źródłach naukowych. Problem pojawia się w przypadku przedmiotów czy osób znanych wyłącznie lokalnie, gdzie informacje można znaleźć jedynie w prasie lokalnej lub są dobrze znane tylko członkom lokalnej społeczności. Środowisko polskich bibliotekarzy zdecydowało się zorganizować tę sesję o encyklopedyczności ze względu na doświadczenia kampanii edycyjnej „100 haseł Wikipedii na 100-lecie SBP”. Wtedy część biografii bibliotekarzy o uznanej pozycji w środowisku nie została opublikowana przez administratorów ze względu na brak źródeł encyklopedycznych (byli znani w społeczności bibliotekarzy, ale nie pojawiły się wzmianki o nich w źródłach encyklopedycznych). Inne ważne doświadczenie pojawiło się wśród bibliotekarzy zajmujących się bibliografią regionalną, którzy w swojej pracy docierają do wielu informacji opublikowanych w lokalnych źródłach. Wielokrotnie chcieli rozszerzać i opracować nowe hasła związane z lokalnymi osobami i wydarzeniami. Spotkali się jednak z odrzuceniem tych haseł przez administratorów ze względu na niezachowanie zasady encyklopedyczności. Sesja ta wykorzystywała model pracy nad konkretnymi przypadkami przez ekspertów (panelistów). Do panelu zaproszono wikimedian i administratorów z Polski, Rumunii (Andrei Cîpu, Claudia Serbanuta) i Stanów Zjednoczonych (Richard Knipel i Giancarlo Mainardi). Pierwszym punktem sesji było omówienie definicji *encyklopedyczności* w różnych językach Wikipedii, ponieważ to już ona ukierunkowuje rozumienie tej zasady. T. Gruszkowski porównał definicję w językach polskim i angielskim. W języku angielskim *notability* oznacza sprawdzone i dobre źródło, a w języku polskim *encyklopedyczność* odnosi do źródeł encyklopedycznych o wysokim poziomie me-

rytorycznym, często stanowiącym barierę poznawczą. Podczas dyskusji okazało się, że rumuńscy paneliści mają podobne doświadczenie jak polscy użytkownicy. Podczas kampanii edycyjnej w rumuńskiej i mołdawskiej Wikipedii dotyczącej biogramów kobiet, wiele haseł zostało odrzuconych ze względu na niską wiarygodność źródeł. To bardzo zniechęciło bibliotekarzy do dalszych edycji. Także głosy z publiczności potwierdzały, że przy pisaniu biogramów kobiet autorzy muszą wykazać się większą liczbą źródeł niż przy biogramach mężczyzn.

Istotnym elementem sesji było omówienie przykładowych haseł, które zostały odrzucone przez administratorów oraz kontrprzykładów, czyli zaakceptowanych haseł o przedmiotach i osobach znanych lokalnie. Przykłady pokazały, że dzięki wsparciu środowiska innych wikimedian opublikowano artykuły. Rezultatami sesji była rekomendacja organizacji warsztatów i szkoleń dla bibliotekarzy z udziałem doświadczonych administratorów Wikipedii.

Ostatnia prezentacja omawiająca projekty realizowane w bibliotekach to sesja pt. „Dziękuję za kwiaty, ale chciałabym Wikimartisora”. W tytule wystąpienia nawiązano do zwyczaju noszenia specjalnej spinki lub broszki przez kobiety i dzieci oznaczającej nadejście wiosny. Ten zwyczaj jest nadal obchodzony w Rumunii i Mołdawii w pierwszym tygodniu marca (słowo *martisor*, określające ten zwyczaj odwołuje się do nazwy miesiąca marca w języku rumuńskim). Prelegentki, Claudia Serbanuta i Elena Damian z Rumunii, opisały kampanię pisania biogramów kobiet w Wikipedii organizowaną na początku marca 2023 i 2024 r. w rumuńskich i mołdawskich bibliotekach. Pisanie biogramów odbyło się w bibliotekach, a uczestnikami byli bibliotekarze, którzy wcześniej zostali przeszkoleni z edycji i praw w zakresie użytkowania Wikipedii. Ta kampania była odpowiedzią na wyniki badania haseł Wikipedii w językach rumuńskim i mołdawskim, które wykazały dużą różnicę w liczbie biogramów kobiet i mężczyzn na niekorzyść kobiet. Omówiono także wyzwania kampanii, z którymi zmierzyły się organizatorki: akceptacja haseł, długie poszukiwania źródeł, liczenie wprowadzonych zmian (wykorzystanie Listeria-Bot). Efektem dwóch edytonów były 282 nowe hasła.

Podsumowując Wikimanię 2024 należy podkreślić, że było to wydarzenie zorganizowane na wysokim poziomie. Oprócz wystąpień wikimedian i osób interesujących się Wikimedią, organizatorzy zaoferowali sesje otwierające z udziałem głównych mówców (keynote speakerów). Można było wysłuchać wykładów i dyskusji z Jimmym Walesem (założycielem Wikipedii), Dariuszem Jemielniakiem, Julią Marią Koszewską, Włodzimierzem Lewoniewskim, Łukaszem Lamzą, Maciejem Szpunarem, Anną Mazgał oraz Aleksandrą Przegalińską. Nagrania wszystkich sesji są dostępne na stronie Wikimani 2024. Katowicka Wikimania dawała także możliwość zwiedzenia bibliotek podczas jednego z wydarzeń towarzy-

szących konferencji. Wydarzenie *Bibliotekarski spacer* umożliwiło uczestnikom zwiedzanie Biblioteki Śląskiej, Biblioteki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Muzeum Organów Akademii Muzycznej w Katowicach oraz Górnośląskiego Panteonu. Zwiedzanie bibliotek połączono z konkursem edycyjnym „Wikipedia: Śląsk: ludzie, miejsca, zwyczaje”. Nazwiska użytkowników, którzy zredagowali najwięcej haseł odnoszących się do Śląska, zostały ogłoszone przez reprezentantów katowickich wikimedian podczas ceremonii zamknięcia Wikimanii.

Magdalena Gomułka
Biblioteka Śląska

Tekst wpłynął do Redakcji 14 listopada 2024 r.